

# تحلیل مضمون الزامات تحقق امنیت انتظامی در اندیشه فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی)

تاریخ پذیرش: 1397/04/13

تاریخ دریافت: 1396/02/25

محمد رجبی،<sup>1</sup> هادی رجبی،<sup>2</sup> محمد احمدآبادی<sup>3</sup>

از صفحه 85 تا 108

## چکیده

زمینه و هدف: نیروی انتظامی به سبب وظایف سنگین و درخور اهمیت خود، از یک سو؛ و تعامل مستقیم و بی‌واسطه با مردم، از سوی دیگر؛ از نقشی منحصر به فرد در میان سازمان‌های تأمین‌کننده امنیت برخوردار است. از این رو، این پژوهش به منظور تحلیل مضمون الزامات تحقق امنیت انتظامی در اندیشه فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) شکل گرفته و می‌کوشد تا به این پرسش اساسی پاسخ گوید که از نظر ایشان «تحقق امنیت انتظامی از منظر معظم له بر چه الزاماتی استوار است؟».

**روش‌شناسی:** داده‌های تحقیق شامل کلیه بیانات فاقد طبقه‌بندی فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) در دیدار با فرماندهان ناجا و دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی (امین) از فروردین‌ماه 1390 ه.ش تا مهرماه 1396 ه.ش می‌باشد که با بهره‌گیری از روش «تحلیل مضمون» و در چارچوب، نرم‌افزار MAXQDA مورد بررسی قرار گرفته است. برای سنجش روایی از آزمون اعتبار محتوا بهره گرفته شده است؛ بدین منظور، یافته‌های حاصل از این پژوهش در اختیار تعدادی از صاحب‌نظران قرار گرفت و نظرات ایشان جهت اصلاح مضامین مستخرج درباره سؤال پژوهش مورد استفاده واقع شد. همچنین، برای محاسبه پایایی داده‌ها از روش هولستی استفاده گردید؛ در نتیجه، با توجه به رقم حاصل که برابر با 0/89 است، پایایی نتایج پژوهش پیش‌رو مورد تأیید قرار گرفت.

**یافته‌ها و نتیجه‌گیری:** نتایج پژوهش نشان می‌دهد که از منظر فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) نیروی انتظامی به‌منظور ایجاد، استقرار و عمومیت بخشیدن به برجسته‌ترین نیاز ملی که همانا امنیت است، مستلزم حفظ و تقویت ارزش‌های دینی در بُعد نگرشی، نوآوری به‌ویژه در عرصه علمی در بُعد دانشی، و اقتدار، قانون‌گرایی و انضباط در بُعد توانشی می‌باشد.

**واژه‌های کلیدی:** نیروی انتظامی، فرماندهی معظم کل قوا، تحلیل مضمون، قانون‌گرایی.

1- استادیار و عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی (نویسنده مسئول) M52.Rajabi@Gmail.Com

2- استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین Rajabi313@yahoo.com

3- عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی MahmadAbadi1353@Gmail.Com

نیروی انتظامی به سبب وظایف سنگین و در خور اهمیت خود، از یک سو؛ و تعامل مستقیم و بی‌واسطه با مردم، از سوی دیگر؛ به‌عنوان مهم‌ترین سازمان و مجموعه‌ای که مأموریت تأمین امنیت را برعهده گرفته است، شناخته شده و از نقشی منحصر به فرد در میان سازمان‌های تأمین‌کننده‌ی امنیت برخوردار گشته است. بدیهی است که هر تحقیق و پژوهشی که بتواند به افزایش شناخت و بینش اساسی در مورد فلسفه‌ی وجودی (چیستی) نیروی انتظامی و الزامات تحقق آن منجر شود و به مسئولان و دست‌اندرکاران ناجا امکان برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری درست در این خصوص را بدهد، به‌طور قطع قابل اتکاء و با اهمیت خواهد بود. این پژوهش نیز با توجه به اهمیت این موضوع انجام پذیرفته و نقطه‌ی ثقل خود را شناخت الزامات تحقق امنیت انتظامی از منظر فرماندهی معظم کل قوا<sup>(مدظله‌العالی)</sup> قرار داده است. بر این اساس، مقاله پیش‌رو کوشیده است با بهره‌گیری از روش «تحلیل مضمون» به این پرسش اساسی پاسخ گوید که «از منظر فرماندهی معظم کل قوا<sup>(مدظله‌العالی)</sup> تحقق امنیت انتظامی بر چه الزاماتی استوار است؟».

## بیان مسئله

امنیت از جمله موضوعاتی است که وجود آن در یک کشور، زمینه را برای پیشرفت سازمان‌یافته در همه‌ی حوزه‌ها فراهم ساخته، عامل اساسی سعادت کشور و ملت به شمار می‌رود و بالطبع، اگر امنیت نباشد هیچ پیشرفتی امکان‌پذیر نبوده و یا آنکه بسیار دشوار به دست خواهد آمد. از همین روست که نظام سلطه و سردمداران آن همواره کوشیده‌اند تا در کشوری که با آن خصومت دارند، امنیت را از بین ببرند. این مسئله در رابطه با جمهوری اسلامی ایران نیز صادق بوده و حفظ امنیت آن، یکی از دغدغه‌های اساسی کشور طی حیات 40 ساله آن می‌باشد. علت این دشمنی عمیق و آشتی‌ناپذیر نظام سلطه نیز به این مسئله برمی‌گردد که ماهیت غرب از جنس نیروهای مادی متکی به زور و تهدید است که در مواجهه‌ی با نیروهای مردمی متکی به معنویت انقلاب اسلامی قرار گرفته است. در این میان، نیروی انتظامی از جمله سازمان‌هایی است که در نظام جمهوری اسلامی ایران مسئولیت خطیر ایجاد، استقرار و عمومیت بخشیدن به امنیت را

برعهده داشته و به‌عنوان یکی از مظاهر برجسته‌ی حافظان امنیت به شمار می‌آید. همین اهمیت مأموریت است که سازمان مذکور را نیز از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار ساخته، آن را به‌عنوان مظهر حاکمیت جمهوری اسلامی مطرح نموده است. همچنین، عاملیت وسط میدان بودن و انعکاس مستقیم و بلافاصله عملکرد اقدامات این سازمان در میان مردم از جمله عوامل دیگری هستند که اهمیت تلاش نیروی انتظامی را ارتقاء داده است. بر پایه‌ی همین اهمیت است که رهبر معظم انقلاب (مدظله العالی)، کارکنان ناجا را مجاهدان فی سبیل الله می‌نامد که خیلی راحت می‌توانند نیت الهی و قصد قربت را در کار خویش دنبال نمایند. چراکه کار ایشان خدمت به جامعه، مردم، جمهوری اسلامی و اسلام است و زمینه را برای نصرت اسلام فراهم می‌سازد و از همین رو، مصداق آیه: «یا ایها الذین آمنوا کونوا انصار الله» به شمار می‌رود.

اما مسئله‌ای که ذهن نگارندگان این سطور را به خود مشغول ساخته است، آنکه تحقق امنیت انتظامی - به‌معنای هر قسم امنیتی که وظیفه‌ی تأمین آن برعهده نیروی انتظامی قرار دارد - چه الزاماتی دارد؟ بر پایه‌ی همین پرسش و با توجه به بیانات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) از فروردین‌ماه 1390 ه.ش تا مهرماه 1396 ه.ش در جمع فرماندهان ناجا و نیز دانش‌آموختگان دانشگاه علوم انتظامی امین بود که تلاش شد تا با استفاده از روش تحلیل مضمون، الزامات تحقق امنیت انتظامی از منظر معظم له را شناسایی، احصاء و تفسیر نماییم. علت تمرکز بر دیدگاه‌های ایشان نیز آن است که در نظام اسلامی بالاترین مقام سیاستگذار و هدایت‌گر جامعه، ولی فقیه است که فرماندهی کل قوا را برعهده دارد.

### مبانی نظری

«امنیت»<sup>1</sup> را می‌توان از جمله مفاهیم بنیادین به شمار آورد که از حیث تبارشناسی، ریشه در شکل‌گیری اولین اجتماعات بشری دارد و در داستان آفرینش به آن توجه ویژه شده است. به همین خاطر، اگرچه اهمیت نظری و کاربردی آن آشکار و حجم متون و دیدگاه‌های ارائه شده در باب آن بسیار است (افتخاری، 1391: 20)، اما علی‌رغم آن، از جمله مفاهیم پیچیده و سیالی است که هنوز معنای آن در هاله‌ای از ابهام قرار داشته و

هیچ‌گونه اجماع نظری پیرامون تعریف آن حاصل نشده است؛ چرا که «تاریخ، جامعه‌ای را سراغ ندارد که دیرزمانی فارغ از دغدغه‌ها و معضلات امنیتی روزگار سپری کرده باشد» (تاجیک، 1377: 171).

به‌طور کلی، امنیت به مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بدون رضایت و در مورد افراد، به نبود هراس نسبت به حقوق و آزادی‌های مشروع و به مخاطره نیفتادن آنها و مصون بودن از تهدید و خطر مرگ، بیماری، فقر و حوادث غیرمترقبه و در کل هر عاملی که آسایش انسان را از بین ببرد، اشاره دارد. امنیت از حیث لغوی از ریشه الامن و الامان است. در زبان فارسی به ایمن شدن، درامان بودن و بی‌بیمی تعریف شده و به همین سیاق، موضوع کار دستگاه‌های نظامی و انتظامی دانسته شده که از آنها به امنیه تعبیر می‌شود (معین، 1375: 354-355). امنیت را می‌توان در دو گفتمان - سلبی و ایجابی - بررسی نمود؛ در گفتمان سلبی، امنیت وضعیتی است که در آن منافع بازیگر یا از سوی دیگر بازیگران مورد تهدید واقع نشده و یا در صورت وجود تهدید احتمالی، امکان مدیریت آن برای بازیگر هدف وجود داشته باشد. در گفتمان ایجابی، امنیت وضعیتی است که در آن بین خواسته‌ها و داشته‌ها در یک واحد سیاسی معین، متناسب با ضریب ایدئولوژیک (آن واحد)، تعادل وجود دارد که نزد بازیگران آن واحد، تولید رضایت می‌نماید (افتخاری، 1390: 84-82). در این پژوهش رویکرد مؤلفین از امنیت، در چارچوب گفتمان سلبی است که البته خود دارای دو موج است:

1) موج اول که از آن تحت عنوان سنت‌گرایان نام برده می‌شود و بیشتر تأکید بر ماهیت نظامی امنیت دارد. در این چارچوب می‌توان به «مکتب انگلیسی» و به‌خصوص رهیافت «واقع‌گرایی» - به‌عنوان بخشی از این مکتب - اشاره نمود که دربرگیرنده «واقع‌گرایی هابز»، «آرمان‌گرایی کانت» و «نهادگرایی گروسیوسی» بوده و یک سنت بادوام و برجسته در حوزه تئوری روابط بین‌الملل به شمار می‌آید (ابراهیمی، 1379: 125 - 124)؛

2) موج دوم که فراسنت‌گرایان را شامل می‌شود و در این زمینه، می‌توان به «مکتب کپنهاک» اشاره داشت. در ارتباط با چرایی وجه تسمیه این تئوری به «کپنهاک» باید یادآور شد که پژوهش‌های مربوط به این تئوری در کپنهاک، پایتخت دانمارک، انجام گرفته است؛ از همین رو، این مکتب با عنوان مکتب کپنهاک

شناخته می‌شود (وثوقی و دیگران، 1393: 177). در حقیقت، این اصطلاح نامی است که بر دستور کار پژوهشی جمعی از محققان مختلف مؤسسه پژوهش صلح در کپنهاک - که اکنون دیگر وجود ندارد - گذاشته‌اند که محور آن را آثار «باری بوزان» و «ال ویور» تشکیل می‌دهد (ویلیامز، 1390: 129). از نظر ایشان، امنیت منحصر در امنیت نظامی نبوده، می‌توان آن را به سایر حوزه‌ها (سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی و زیست‌محیطی) تسریع داد (بوزان، پاییز 1379: 10-13). در این دیدگاه، امنیت برابر با رهایی از تهدید تعریف شده و امنیت در نبود مسئله‌ی دیگری به نام تهدید درک شده است (خانی، 1383: 135). البته باید توجه داشت که این مکتب ضمن انتقاد به امنیتی دیدن همه تهدیدات، از لزوم وضع معیارهایی به منظور تمیز تهدیدات امنیتی از غیر آن سخن می‌گوید. بر این اساس، از نظر بوزان - به عنوان برجسته‌ترین نظریه‌پرداز این مکتب - زمانی امری به یک موضوع امنیتی مبدل می‌شود که همچون تهدیدی اساسی برای یک موجود (که سنتاً - ولی نه الزاماً - دولت متشکل از حکومت، سرزمین و جامعه است) جلوه کند. در این چارچوب است که اصلاح «تهدید وجودی» اهمیت می‌یابد که به اعتقاد وی معنای آن را می‌توان در ارتباط با سرشت خاص موجودیتی که مدنظر است، فهمید؛ به عنوان مثال، در بخش اقتصادی، اگرچه مشخص ساختن موجودیت‌های مورد تهدید و تهدیدهای وجودی دشوار است ولی می‌توان تهدید بقای اقتصاد ملی (ورشکستگی ملی یا ناتوانی از تأمین نیازهای اساسی مردم) در صورتی که بقای مردم کشور در معرض خطر باشد، را مورد اشاره قرار داد. اگرچه که این خود به ندرت مستقل از بسترهای امنیتی فراخ‌تر مانند جنگ پیش می‌آید (بوزان و همکاران، 1386: 46-47). به بیانی دیگر، این که چه موقعی یک تهدید به موضوع امنیت تبدیل می‌شود بستگی به نوع تهدید، چگونگی نگرش به آن و نیز میزان جدی بودن آن دارد. عوامل مؤثر در جدی بودن تهدید عبارت است از: مشخص بودن هویت آن، قریب‌الوقوع بودن یا نزدیکی آن از لحاظ فاصله، شدت احتمال وقوع آن، میزان عواقب احتمالی آن و اینکه آیا اوضاع و شرایط تاریخی باعث تقویت آن تهدید می‌شوند یا خیر؟ (بوزان، 1389: 159).

به هر حال، از میان دو موج فوق‌الاشاره، سطور پیش‌رو رویکرد فراست‌گرایان را مد نظر قرار گرفته تا بر مبنای آن الزامات امنیت‌ساز را بررسی نمایند؛ یعنی، این الزامات در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، نظامی و غیره مطرح می‌شود. البته باید توجه داشت که امنیت را می‌توان از لحاظ سطح‌بندی نیز به سطوح مختلف فردی، داخلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی تقسیم کرد که به فراخور بحث، نگارندگان به دنبال الزامات امنیت‌ساز در بُعد داخلی خواهند بود.

### پیشینه پژوهش

مطالعات زیادی در رابطه با الزامات تحقق امنیت انتظامی از دیدگاه فرماندهی معظم کل قوا<sup>(مدظله‌العالی)</sup> صورت نگرفته است؛ ولیکن، در ادامه به اندک پژوهش‌هایی که کمابیش با موضوع پژوهش حاضر مرتبط هستند، اشاره خواهد شد. جاویدی و زمانیان (1389) در کتاب «امنیت اجتماعی از منظر فرماندهی معظم کل قوا<sup>(مدظله‌العالی)</sup>» مطالب خویش را ذیل دو بخش کلی ارائه نموده‌اند: در بخش نخست، به تعریف و بیان ابعاد امنیت، بررسی نقش نهادها و گروه‌های مختلف در تأمین آن پرداخته و در نهایت، فصلی را به آسیب‌شناسی امنیت اختصاص داده‌اند؛ آنگاه، در بخش دوم، ضمن بر شمردن دلایل تفاوت وضعیت فعلی نیروی انتظامی با دوران‌های گذشته، ویژگی‌ها، وظایف و ارکان این نیرو را از زبان فرماندهی معظم کل قوا<sup>(مدظله‌العالی)</sup> توصیف نموده‌اند. آنچه از این کتاب می‌تواند راهنمای عمل نویسندگان این سطور قرار گیرد، وجه الهام‌بخشی آن است؛ چراکه مطالب نقل شده در آن، با این پژوهش که بیانات رهبر معظم انقلاب<sup>(مدظله‌العالی)</sup> را در بازه‌ی زمانی فرودین‌ماه 1390 تا شهریورماه 1396 مورد بررسی قرار می‌دهد، از لحاظ زمانی، هم‌پوشانی ندارد. علاوه بر آنکه، این کتاب، فاقد رویکرد روشی بوده و تنها به توصیف دیدگاه‌های معظم له اکتفاء نموده است؛ در حالیکه پژوهش پیش‌رو، تلاشی روشمند را در جهت تحلیل بیانات ایشان دنبال نموده است.

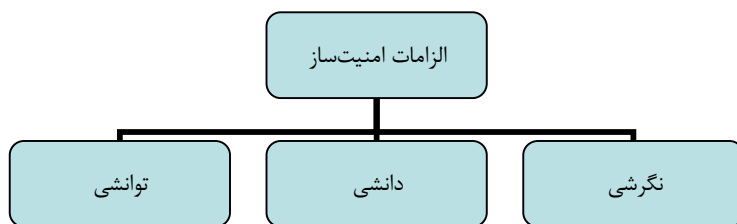
همچنین، «خسرو تقدسی‌نیا» در کتابی که با عنوان «مرجع امنیت از دیدگاه مقام معظم رهبری<sup>(مدظله‌العالی)</sup>» به رشته تحریر درآورده است، در حاشیه بررسی موضوع اصلی خویش، نیم‌نگاهی بر امنیت عمومی و نیز ویژگی‌های نیروی انتظامی در اندیشه معظم له داشته است. وی، تنها 17 صفحه از کتاب خویش به این دو موضوع اختصاص داده و

نخست، ضمن برشمردن شاخص‌های بُعد مادی و ذهنی امنیت عمومی - علی‌رغم ارائه تعریفی از این مفهوم در اندیشه رهبری - انجام موفق این نقش را مستلزم وجود صفات و ویژگی‌هایی در نیروی انتظامی و سایر دست‌اندرکاران امنیت عمومی دانسته است که عبارتند از: اقتدار، مظهر مهربانی و خدمت به مردم، دقت و مراقبت در انجام وظیفه قانونی، درستکاری و امانتداری، دفاع از ارزش‌های اسلامی و مبری بودن از فساد(تقدسی‌نیا، 1391: 151-135).

در یک جمع‌بندی از منابع فوق‌الذکر باید گفت که اولاً، این تلاش‌ها به‌روز نمی‌باشد؛ و ثانیاً، روش‌مند نبوده و تنها به توصیف دیدگاه‌های فرماندهی معظم کل قوا<sup>(مدظله العالی)</sup> اکتفاء نموده‌اند. بر این اساس، مهمترین وجوه نوآورانه و تمایزبخش این مقاله از سایر آثار پیش‌گفته را می‌توان در 1- روشمندی؛ 2- به‌روز بودن؛ 3- یافته‌های جدید آن دانست.

### مدل مفهومی پژوهش

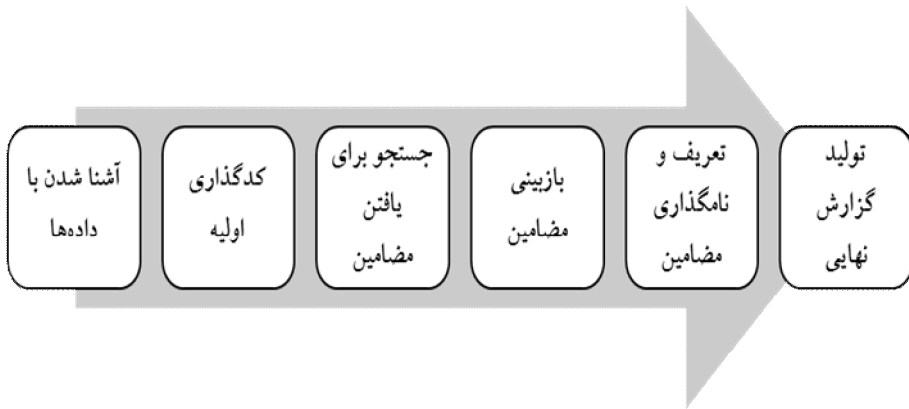
وقتی صحبت از امنیت انتظامی به میان می‌آید، در حقیقت با مجموعه‌ای چند بُعدی از الزامات امنیت‌ساز مواجه می‌شویم که از مشروعیت نظام سیاسی تا تحول در امکانات لجستیکی و از ارتقاء سطح کمی و کیفی نیروی انسانی تا ورود به عرصه‌های جدید اطلاعاتی و ارتباطی را شامل می‌شود که به طور کلی، می‌توان این الزامات را در مدل پژوهشی زیر ارائه نمود:



شکل 1- مدل مفهومی پژوهش

## روش‌شناسی

این پژوهش از نوع کیفی بوده و بر آن است تا با استفاده از روش «تحلیل مضمون»<sup>1</sup> به گردآوری، تحلیل و تفسیر موضوع پژوهش اقدام نماید. روش تحلیل مضمون را این‌گونه تعریف نموده‌اند: «تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوها(یا مضامین) موجود در داده‌های کیفی است. این روش، فرایندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند»(عابدی جعفری و دیگران، 1390: 153). این روش شش گام دارد که عبارتند از:



شکل 2- گام‌های روش کیفی

الف) آشنا شدن با داده‌ها: در این گام، داده‌ها چندین مرتبه و با دقت مورد مطالعه قرار گرفته، در صورت لزوم ایده‌های اولیه توسط نویسنده یادداشت می‌شود و لیکن تلاشی، در جهت کدگذاری و یافتن الگو صورت نمی‌پذیرد.

ب) کدگذاری اولیه: در مرحله‌ی دوم، کدهای موجود در متن به صورت دستی و یا با استفاده از برنامه‌های کامپیوتری شناسایی می‌شوند. در این گام، ممکن است کدها و مضامین بسیاری تشخیص داده شوند. لازم به ذکر است که در این مقاله با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA کدها شناسایی و مورد بررسی قرار گرفته‌اند. به طور خلاصه باید گفت که این نرم‌افزار یکی از پُرکاربردترین و برترین نرم‌افزارهایی است که دارای عملکرد عالی برای تجزیه و تحلیل داده‌های کیفی و بکارگیری روش‌های تحقیق کیفی از جمله



روش گراند تئوری، روش تحلیل محتوای کمی و کیفی، روش تحلیل گفتمان، روش تحلیل مضمون و غیره می‌باشد.

ج) جستجو برای یافتن مضامین: در این گام تلاش می‌شود تا مضامین و کدهای مشابه را به طرق مختلفی همچون استفاده از «نقشه‌ی ذهنی»<sup>1</sup> یافت تا مجموعه‌ای از مضامین اصلی و فرعی به دست آید.

د) بازبینی مضامین: در این مرحله، برخی از مضامین در مضامین دیگر هضم گشته، در حالی که برخی از آنها به مضامین کوچک‌تری تقسیم می‌شوند. این مرحله دارای دو سطح است: 1. بازبینی کدها که آیا به درستی در رابطه با مضمون قرار گرفته‌اند یا خیر؟ 2. بررسی مضامین: بدین معنا که آیا آنها توانسته‌اند زمینه را برای جامه عمل پوشاندن به اهداف تحقیق و نیز آزمون فرضیه فراهم سازند یا خیر؟ در غیر این صورت باید به مرحله 3 بازگشت. در پایان این مرحله، نقشه اولیه ذهنی به یک شبکه مضمونی<sup>2</sup> مختصر خواهد رسید.

ه) تعریف و نامگذاری مضامین: هدف از این مرحله آن است که نام مضامین به وضوح نوشته شود تا ماهیت هدف و فرضیه تحقیق درک شود. این نامگذاری باید به گونه‌ای صورت پذیرد که هر مضمون را بتوان در چند جمله توضیح داد. در پایان این مرحله و پس از بررسی مداوم مضامین در ارتباط با داده‌های تحقیق، می‌توان نقشه نهایی را تولید نمود.

و) تولید گزارش نهایی (Redshaw, 2016: 179-182).

با توجه به آنچه گفته شد، ضروری است تا معنای برخی از کلیدواژه‌های پُر کاربرد در این روش را بیان نماییم:

- داده<sup>3</sup>: شرح مکتوب (متنی) از یک مکالمه، مشاهده یا تعامل.
- مضمون<sup>4</sup>: یک واحد معنی (یا الگویی معنایی) است که در داده‌ها به وسیله خواننده دیده و درک می‌شود (Guest & Others, 2012: 50). در واقع، مضمون مبین

1 - Mind Map  
2 - Thematic Map  
3 - Data  
4 - Theme

اطلاعات مهمی درباره داده‌ها است و تا حدی، معنی و مفهوم الگوی موجود در مجموعه‌ای از داده‌ها را نشان می‌دهد. مضمون، الگویی است که در داده‌ها یافت می‌شود و حداقل به توصیف و سازماندهی مشاهدات و حداکثر به تفسیر جنبه‌هایی از پدیده می‌پردازد (عابدی جعفری و دیگران، 1390: 159).

- کد<sup>1</sup>: شرحی مکتوب از مرزهای معنایی یک مضمون یا جزیی از یک مضمون است.
- کدگذاری<sup>2</sup>: فرایندی که طی آن، تحلیل‌گر کیفی، کدهای خاص را به بخش‌های مشخصی از داده پیوند می‌دهد (Guest & Others, 2012: 50).

باید توجه داشت که روش تحلیل مضمون، طیف گسترده‌ای از فنون را دربرمی‌گیرد که در این مقاله با توجه به اهداف و سئوالات تحقیق از تکنیک «شبکه مضامین»<sup>3</sup> بهره گرفته شده است. در این تکنیک، محقق داده‌ها را برای شناسایی مضامین مطالعه نموده، مضامین پایه<sup>4</sup>، سازمان‌دهنده<sup>5</sup> و فراگیر<sup>6</sup> را تشخیص می‌دهد و پس از آن، نقشه‌ای گرافیکی از ارتباط میان آنها را نمایش می‌دهد. باید توجه داشت که شبکه مضامین، صرفاً یک ابزار گرافیکی برای سازماندهی مضامین و نشان دادن ارتباط متقابل میان آنهاست تا از این طریق، تجزیه و تحلیل را تسهیل نماید (Sapleton, 2016: 175). به عبارت دیگر، این شبکه‌ها صرفاً ابزاری تحلیلی هستند و نه خود تحلیل؛ وقتی یک شبکه مضمونی ساخته شد می‌توان از آن به مثابه ابزاری تصویری برای تفسیر متن استفاده کرد تا نتایج حاصل از متن و خود متن برای محقق و خوانندگان روشن شود. نکته مهم و جالب در شبکه مضامین این است که با توجه به پیچیدگی داده‌ها و هدف تحلیل، ممکن است از مجموع متون، چند مضمون فراگیر استخراج شود؛ با این حال، تعداد مضامین فراگیر از تعداد مضامین پایه و سازمان‌دهنده، کمتر خواهد بود. هر مضمون فراگیر، هسته و کانون شبکه‌ای مضمونی را تشکیل داده؛ بنابراین، ممکن است تحلیل به چندین شبکه مضامین منجر شود (عابدی جعفری و دیگران، 1390: 170).

1 - Code

2 - Coding

3 - Thematic Network

4 - Basic Themes. کدها و نکات کلیدی متن.

5 - Organizing Themes مضامین به دست آمده از ترکیب و تلخیص مضامین پایه

6 - Global Themes. مضامین عالی دربرگیرنده اصول حاکم بر متن به مثابه کل.

برای سنجش روایی یا اعتبار پژوهش پیش‌رو، از آزمون اعتبار محتوا بهره گرفته شد. بر این اساس، از قضاوت افراد خبره در زمینه تخصصی مورد نظر استفاده و الگوی حاصل از این پژوهش در اختیار تعدادی از ایشان قرار گرفت و نظرات آنها جهت اصلاح الگو و سایر مضامین مستخرج درباره سئوالات تحقیق مورد استفاده واقع شد. خاطرنشان می‌شود که «واژه‌ی اعتبار اشاره به این نکته دارد که یک سنجه تجربی تا چه حد معنای واقعی مفهوم مورد بررسی را به قدر کافی منعکس می‌کند» (بی‌بی، 1392: 335). در واقع، «اعتبار یعنی آیا واقعاً همان چیزی را می‌سنجیم که قصد سنجش آن را داریم» (بیکر، 1392: 138).

برای سنجش پایایی داده‌ها نیز از روش هولستی بهره گرفته شد. لازم به ذکر است که به‌طور کلی پایایی را در معنای حصول نتایج مشابه در تکرار اعمال قبلی دانسته‌اند (ساروخانی، 1393: 152). «اووه فلیک» در کتاب خویش سه معنا از پایایی را بیان نموده است که عبارتند از: «پایایی آرمانی»، «پایایی در زمانی» و «پایایی همزمانی» که از میان آنها، نویسندگان این سطور بر معنای سوم تمرکز نموده‌اند. فلیک در تعریف «پایایی همزمانی» می‌نویسد: «پایایی همزمانی عبارت است از یکنواختی یا همسازی نتایجی که در یک زمان واحد با ابزارهای مختلف به دست آمده‌اند» (فلیک، 1393: 412-411). محققان برای محاسبه پایایی داده‌ها به روش‌های مختلفی متوسل می‌شوند که در این مقاله با توجه به معنایی که از پایایی بیان شد، از روش هولستی برای این منظور بهره گرفته شده است. بر این اساس، نخست، کُدگذاری با مطالعه سطر به سطر بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی) به صورت دستی صورت گرفت و بعد از اتمام آن، کُدگذاری رایانه‌ای با بهره‌گیری از نرم‌افزار MAXQDA انجام شد. آنگاه تعداد کُد‌های نگاشته شده در هر یک از این دو مرحله در قالب فرمول روش هولستی به شرح ذیل جای‌گذاری گردید:

$$2*101/(118+110) = 0/89$$

نتیجه آنکه، با توجه به رقم حاصل از روش هولستی که برابر است با 0/89، پایایی نتایج پژوهش پیش‌رو مورد تأیید قرار می‌گیرد.

## تجزیه و تحلیل داده‌ها

### آشنایی با داده‌ها و گدگذاری اولیه

برای انجام پژوهش حاضر، مجموعه بیانات فاقد طبقه‌بندی فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی) در دیدار با فرماندهان ناجا و دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی (امین) از فرودین ماه 1390 تا انتهای شهریورماه 1396 مورد بررسی قرار گرفت. مجموع بیانات مرتبط، 8 مورد بود که شناسایی، استخراج و گدگذاری شد که نمونه‌ای از آن را مطابق با جدول ذیل مشاهده می‌نمایید:

جدول 1- مجموعه بیانات فاقد طبقه‌بندی فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی)

تاریخ ایراد بیانات	نکات کلیدی	داده	ردیف
96/06/26	همت بلند، توان معنوی و جسمانی از الزامات حفظ امنیت و نظم است.	همت بلند شما و توان معنوی و جسمانی شما، به شما کمک خواهد کرد که ان شاء الله این مسئولیت [حفظ امنیت و نظم] را انجام بدهید.	1
96/06/26	انجام عالمانه کار و نقش دانشگاه در آن.	کار را عالمانه باید انجام داد. گزارشی که از این دانشگاه [دانشگاه علوم انتظامی] به من داده شد و امروز هم مسئولین محترم اینجا ابراز کردند، نشان می‌دهد [کارهایی که انجام می‌گیرد کارهای لازم و بالارزشی است.	2
96/06/26	انجام با جدیت کارهای علمی، تحقیقی، تجربی و مهارت‌افزایی	هم کارهای علمی، هم کارهای تحقیقی، هم کارهای تجربی، هم مهارت‌آموزی‌ها، همه‌ی اینها لازم است و باید همواره با جدیت دنبال بشود.	3
96/06/26	معماری نیروی انتظامی در طراز دولت و جامعه‌ی قرآنی و اسلامی	لازم است ما نیروی انتظامی در طراز جمهوری اسلامی، در طراز دولت اسلامی، در طراز یک جامعه‌ی قرآنی و اسلامی داشته باشیم. [البته] تا آنجا مبالغی فاصله داریم؛ این فاصله را شما جوان‌های عزیز باید طی کنید و پیش بروید و من می‌دانم که شما می‌توانید و به توفیق الهی این کار را انجام می‌دهید.	4
96/06/26	اقتدار نسبت به مردم همراه با محبت و صمیمیت	اقتدار را همراه کنید با محبت و صمیمیت نسبت به مردم.	5
96/06/26	عدم تردید و تأمل در اجرای قانون	آنچه مهم است پابندی به قانون است؛ هیچ کار بی‌قانون انجام نگیرد. در اجرای قانون هم هرگز تأمل و تردید نباید ورزید.	6
96/06/26	جستجو و شناسایی نقاط ضعف	یک مسئله‌ی اساسی این است که نقاط حساس راه، نقاط ضعف راه، جستجو کنید و پیدا کنید.	7
	تعیین سهم ناجا در مأموریت‌ها به‌منظور کاهش حوادث تلخ و	سهم نیروی انتظامی در جلوگیری از حوادث جاده‌ای چقدر است؟ این را باید بررسی کرد. البته عوامل گوناگونی و	

تاریخ ایراد بیانات	نکات کلیدی	داده	ردیف
96/06/26	دردناک در زندگی مردم	دستگاه‌های مختلفی در این زمینه سهم دارند؛ [...] یا در زمینه حفظ مرزها، یا در زمینه قاچاق مواد مخدر، یا در زمینه برخورد با مصرف‌کنندگان و فروشندگان و توزیع‌کنندگان مواد مخدر، یا برخورد با اشرار.	8
95/02/19	لزوم ابتناء برنامه‌ها بر عقل و منطق، عزم و اقتدار، و قانون‌گرایی و عطف و عطوفت	برنامه‌ها را بر «عقل و منطق»، «عزم و اقتدار» و «قانون‌گرایی و عطف» استوار کنید تا تصویری کاملاً مطلوب از ناجا در ذهن مردم قدرشناس ترسیم شود.	9
95/02/19	همکاری و هم‌افزایی برون سازمانی سلامت، دقت و احساس انگیزه بالا	سلامت، دقت و احساس انگیزه‌ی بالا در فرماندهان رده بالای نیروی انتظامی و رفتارِ انصافاً پدران‌ی وزیر محترم کشور با نیروی انتظامی، فرصت‌های مغتنمی است که باید بیش از پیش از آنها برای رسیدن به اهداف مورد نظر استفاده کرد	10
95/02/19	بهره‌گیری از کمک‌های مردمی	نیروی انتظامی و وزارت کشور باید با بررسی دقیق، عرصه‌های حضور و کمک مردمی را مشخص و اعلام کنند.	11
95/02/19	سلامت فکر، عمل و اخلاق در نیروی انتظامی ضامن ارتباط صمیمانه با مردم	«سلامت فکر، عمل و اخلاق در نیروی انتظامی»، ضمن جلب پشتیبانی مردم، ارتباط نیرو با قشرهای مختلف مردم را صمیمانه خواهد کرد.	12
95/02/19	وجود نظارت دقیق، همه‌جانبه و دائمی لازمه سلامت نیروی انتظامی	لازمه‌ی سلامت نیروی انتظامی را، «وجود نظارت دقیق، همه‌جانبه و دائمی» دانستند	13
95/02/19	استفاده از دیدگاه‌های کارشناسانه در درون نیرو برای برنامه‌ریزی دقیق جهت مقابله با تهدیدات	باید با استفاده از دیدگاه‌های کارشناسانه‌ی انسان‌های متفکر و صاحب‌نظر به‌خصوص در درون نیروی انتظامی، برای مقابله با این مسائل، برنامه‌ریزی دقیق کرد.	14
94/02/19	برنامه‌ریزی دقیق، مستحکم، عقلانی و صحیح؛ بی‌توجه به فضا سازی‌ها؛ توکل بر خدا	بعد از برنامه‌ریزی دقیق، مستحکم، عقلانی و صحیح، دیگر نباید به مخالفت برخی افراد یا فضا سازی‌های رسانه‌ای توجه شود بلکه باید با توکل بر خدا کار را پیش برد.	15
95/02/19	تصویرسازی مثبت از ناجا در ذهن مردم	باید تصویر یک «یار مهربان و مقتدر» از نیروی انتظامی در ذهن مردم ترسیم شود.	16
94/02/06	لزوم نیت الهی و قصد قربت	کار شما از جمله‌ی کارهایی است که خیلی راحت می‌تواند نیت الهی و قصد قربت در آن راه پیدا کند. [...] چون کار شما خدمت به جامعه است، خدمت به مردم است، خدمت به جمهوری اسلامی است، خدمت به اسلام است، نصرت اسلام است. همین آیه‌ای که الان این جوان عزیز اینجا خواندند که «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنصَارَ اللَّهِ» (4) - نصرت خدا کنید؛ جزو ناصران و کمک‌کنندگان و نصرت‌کنندگان خدا باشید - خب، یکی [از مصادیقش] همین است؛ کار شما جزو کارهایی است که حقیقتاً می‌تواند نصرت اسلام باشد.	17

تاریخ ایراد بیانات	نکات کلیدی	داده	ردیف
94/02/06	عدم اکتفا به کارهای انجام گرفته	کارهای خوبی انجام گرفته؛ آمارهایی که فرماندهی محترم بیان کردند، بنده هم در گزارش‌ها این آمارها را دیده‌ام و اینها هم بالارزش است، منتها به این نباید اکتفا بکنید.	18
94/02/06	لزوم برنامه‌ریزی در قبال هر نوع ناامنی	بایستی در قبال هر نوع ناامنی برنامه داشت و حرکت کرد و کار کرد	19
94/02/06	لزوم اقتدار، قاطعیت و عمل مقتدرانه	نیروی انتظامی؛ بنابراین بایستی اقتدار داشته باشید؛ باید بتوانید مقتدرانه عمل کنید؛ باید بتوانید با قاطعیت عمل کنید.	20
94/02/06	اقتدار همراه با ظلم نیست	اقتدار همراه با ظلم [...] اقتداری است که درنهایت، ایجاد امنیت نمی‌کند، ایجاد ناامنی می‌کند؛ خود این، عامل ناامنی می‌شود [...] این‌جور اقتداری در مورد پلیس، مطلوب اسلام و مطلوب ما نیست.	21
94/02/06	لزوم قانون‌گرایی قانون‌گرایی دو عرصه دارد: الف) در مواجهه با مردم ب) در درون سازمان: سلامت نیرو	قانون‌گرایی دو عرصه دارد؛ یک عرصه در مواجهه‌ی با مردم؛ یعنی شما ببینید که کجا تخلف از قانون می‌شود، آنجا در مقابلش بایستید، یک عرصه‌ی دیگر در درون سازمان؛ به معنای اینکه عضو نیروی انتظامی در داخل سازمان نیرو به معنای واقعی کلمه قانون‌گرا باشد و رعایت قوانین را بکند؛ آنجا قانون‌گرایی بایستی بیش از همه‌جا در جریان باشد؛ و طبعاً سلامت نیرو؛ سلامت، پیشرفت‌های کاری علمی و آتکاء به ابتکارات علمی‌ای که روزبه‌روز در دنیا به‌وجود می‌آید، بسیار کار لازمی است که این، ارتقای سازمانی را ایجاد می‌کند.	22
94/02/06	لزوم پیشرفت کاری علمی و اتکاء به ابتکارات علمی	سازمانی را ایجاد می‌کند.	23
91/01/27	لزوم صیانت سازمانی	همچنان که ممکن است افراد به لحاظ روحی و ذهنی دچار آسیب‌پذیری شوند، سازمان‌ها نیز در معرض رخنه‌ی فساد و آسیب هستند که همواره خردمندان و با توجه کافی، باید مراقبت‌های لازم را به عمل آورد.	24

نمونه‌ای از کُگذاری اولیه پیرامون الزامات تحقق امنیت انتظامی در بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی)

### جستجو برای یافتن مضامین

در این مرحله، تلاش می‌شود تا گُدهای به‌دست آمده از مرحله پیشین ذیل مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر طبقه‌بندی گردند. جدول شماره 3، نمایی از این تلاش را ترسیم نموده است:

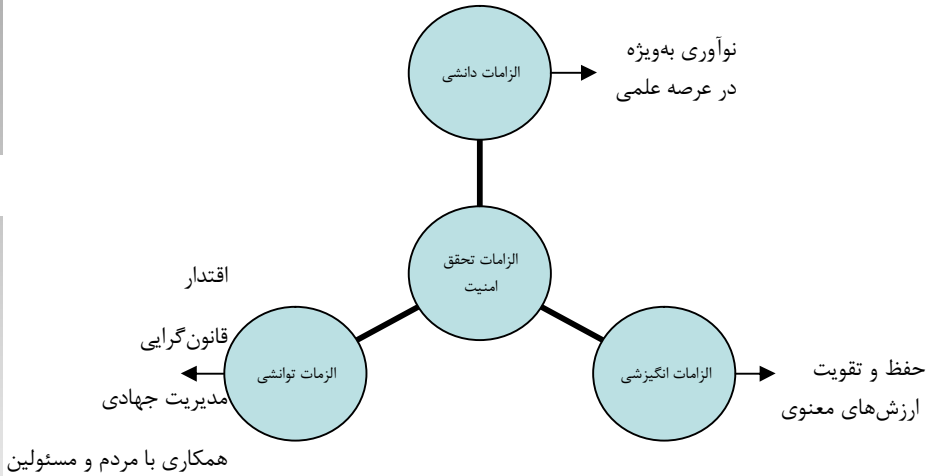
جدول شماره 2- مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر الزامات تحقق امنیت انتظامی در اندیشه فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی)

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	
الزامات تحقق امنیت انتظامی	انگیزشی	افزایش توان معنوی	
		بالا بردن احساس انگیزه	
		تقویت ظرافتمندانه انگیزه‌های دینی	
		توجه و برنامه‌ریزی در جهت معنوی، اخلاقی دینی و اعتقادی	
		ارتقاء فضای اسلامی و انقلابی در ناجا	
		فداکاری در برابر جریانان مفسده‌انگیز	
		تعلیم و تربیت به‌منظور تبدیل حسنات به فرهنگ قطعی ناجا	
		استمداد از خداوند	
		لزوم جلب رضایت الهی	
	دانشی	حفظ و تقویت ارزش‌های معنوی	حفظ رابطه با خداوند
			خودسازی و انجام کارها برای خدا
			نیت الهی و قصد قربت
			همت بلند
			توکل بر خدا
			انجام عالمانه کارها
			لزوم ابتناء برنامه‌ها بر عقل و منطق
			برنامه‌ریزی دقیق، مستحکم و عقلانی
			برنامه‌ریزی مستمر و ابتکار عمل لازم
توانشی	نوآوری به‌ویژه در عرصه علمی	لزوم برنامه‌ریزی در قبال هر نوع نامنی (آینده‌نگری) ضرورت برنامه‌ریزی مبتنی بر خرد جمعی	
		تقویت مراکز علمی	
		انجام با جدیت کارهای علمی، تحقیق، تجربی و مهارت افزایی	
		لزوم پیشرفت کاری علمی و اتکاء به ابتکارات علمی	
		معماری ناجا در طراز دولت و جامعه اسلامی و قرآنی	
		جستجو و شناسایی نقاط ضعف	
		تعیین سهم ناجا در مأموریت‌های محوله	
		عدم اکتفاء به کارهای خوب انجام گرفته	
		عدم قانع شدن به حد کنونی و همت برای رسیدن به قله‌ها	
	ارتباط صمیمانه با مردم		
	بهره‌گیری از کمک‌های مردمی		
	کمک مسئولین دولتی به نیروی انتظامی		
	حمایت مادی و معنوی مسئولین از ناجا		
	استفاده از فرصت‌های برون سازمانی		
	اقتدار همراه با محبت و صمیمیت با مردم		
	اقتدار		

مضمون فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
		انجام دادن کارها با قدرت
		لزوم ابتناء برنامه‌ها بر عزم و اقتدار
		عمل مقتدرانه و با قاطعیت
		اقتدار و قاطعیت بدون بی‌رحمی
		اقتدار بدون ظلم
		اقتدار همراه با عدالت، مروت و ترحم
		ضرورت توجه توأمان به اقتدار و مهربانی
		ایستادگی با قدرت و رشادت
		عدم توجه به مخالفت برخی از افراد و فضا سازی‌های رسانه‌ای
		ایستادگی در برابر دشمن
		تقویت قدرت و توان جسمانی و سازمانی
		پایبندی به قانون
		جرئت و گستاخی لازم در اجرای قانون
		عدم تردید و تأمل در اجرای قانون
		سلامت فکر، عمل و اخلاق کارکنان
		نظارت دقیق، همه‌جانبه و دائمی
		سلامت درونی
		قانون‌گرایی در مواجهه با مردم و در درون سازمان
	قانون‌گرایی	جلوگیری و مراقبت از رخنه فساد و آسیب به سازمان
		لزوم ابتناء برنامه‌ها بر قانون‌گرایی
		لزوم صیانت سازمانی
		لزوم صحیح‌الععمل، درستکار و دارای شرایط لازم بودن نیرو
		کسب رضایت مردم
		صیانت از آسیب‌ها
		توجه جدی به معیشت کارکنان
		صیانت از کارکنان
		تلاش بی‌وقفه در جهت کاهش مستمر جرائم
		حضور به موقع و سریع
		پیگیری دقیق‌تر، سریع‌تر و جامع‌تر
	مدیریت جهادی	جدیت در کارها
		تلاش مجاهدانه و دلسوزانه
		اقدام و حرکت به موقع و بیجا
		درست انجام دادن کارها

جمع‌بندی از جدول فوق‌الذکر را می‌توان در قالب شبکه مضامین ذیل ترسیم نمود:





شکل 3- شبکه مضامین الزامات امنیت‌ساز نیروی انتظامی در اندیشه فرماندهی معظم کل قوا (مدظله العالی)

## یافته‌های تحقیق

### الزامات تحقق امنیت انتظامی در بُعد نگرشی

#### حفظ و تقویت ارزش‌های معنوی

یکی از الزامات تحقق امنیت انتظامی، حفظ و تقویت ارزش‌های معنوی در میان کارکنان نیروی انتظامی می‌باشد؛ چراکه این ارزش‌ها هستند که زمینه را برای ایجاد مصونیت در درون سازمان مذکور فراهم ساخته، کارکنان آن را در حُسن انجام وظایف خویش - تأمین امنیت - یاری می‌نماید. در این رابطه، آنچه از اهمیت برخوردار می‌باشد استمداد از خدای متعال و حفظ رابطه با اوست. بدین معنا، ایجاد مصونیت در درون نیروی انتظامی جز با چنگ زدن به ریسمان توفیق و فضل الهی به دست نمی‌آید. لازم به ذکر است که امور انتظامی از جمله کارهایی است که خیلی راحت می‌تواند نیت الهی و قصد قربت در آن راه پیدا نماید؛ چراکه کار آن، خدمت به جامعه، مردم، جمهوری اسلامی و اسلام است و چنانچه به خدای متعال توکل شود، او نیز به آن برکت خواهد داد. بدین جهت است که توجه به جهات معنوی، اخلاقی، دینی و اعتقادی در آن مورد

توجه قرار گرفته و می‌بایست به‌منظور تقویت ظرفیت‌مندان‌هی آن و ارتقاء فضای اسلامی و انقلابی برنامه‌ریزی نمود.

## الزامات تحقق امنیت انتظامی در بُعد دانشی

### نوآوری به‌ویژه در عرصه علمی

نیروی انتظامی تنها سازمانی است که وظایفش در یک پهنه‌ی وسیع مأموریتی تعریف گردیده و از همین رو لازم است به‌منظور حُسن انجام آن، کارها را عالمانه پیگیری نماید و در قبال هر نوع ناامنی با اتکاء به ابتکارات علمی که روز‌به‌روز در دنیا به وجود می‌آید، برنامه‌ریزی و عمل نماید. علاوه بر آنکه، با توجه به اشتراکات مأموریتی خویش با سایر دستگاه‌ها و نهادها ضروری است که سهم خود را مأموریت‌های مرتبط تعریف نموده، با ابتناء بر عقل و منطق و با استفاده از دیدگاه‌های کارشناسانه‌ی انسان‌های متفکر و صاحب‌نظر (خرد جمعی) به‌خصوص در درون خود، برای دستیابی به موفقیت در این مأموریت‌ها برنامه‌ریزی دقیق، مستحکم، عقلانی و صحیح نماید. همچنین، با توجه به رسالت تمدن‌سازی انقلاب اسلامی که در بیانات گوناگون فرماندهی معظم کل قوا<sup>(مدظله العالی)</sup> بیان شده است، ضرورت دارد تا مراکز آموزشی و پژوهشی ناجا با عدم اکتفاء به وضع موجود، ضمن جستجو و آسیب‌شناسی نقاط ضعف و با توجه به لزوم تعریف نیروی انتظامی در طراز دولت و جامعه اسلامی و قرآنی تلاش خویش را مجدانه، مجاهدانه و دلسوزانه سامان بخشند.

## الزامات تحقق امنیت انتظامی در بُعد توانشی

### همکاری و هم‌افزایی با مسئولین و مردم

بدیهی است که با توجه به گستره‌ی مأموریت‌های ناجا و امکانات محدود آن، همکاری و هم‌افزایی این سازمان با سایر دستگاه‌ها و نهادهای دولتی و همچنین، مردم می‌تواند نقشی به‌سزا در تحقق امنیت انتظامی ایفاء نماید. ولیکن، توجه به یک نکته از اهمیت فوق‌العاده برخوردار است و آن عبارت است از این‌که حتماً می‌بایست عرصه‌های حضور و کمک مشخص گردد؛ چرا که در غیر این صورت ممکن است همکاری با دیگران نه تنها موجب عدم تحقق امنیت انتظامی گردد که هزینه‌های غیرقابل جبرانی را نیز به این نیرو وارد سازد.

## اقتدار

یکی از الزامات قطعی نیروی انتظامی برای تحقق مأموریت خویش - که همانا تأمین امنیت می‌باشد - برخورداری از عزم، قاطعیت، اقتدار و ایستادگی در برابر دشمن - نه تردید و تأمل نابجا - است. نباید همچون دیگر کشورها اقتدار را مترادف با اعمال ظالمانه و بی‌رحمانه در نظر گرفت؛ چراکه، این نوع اقتدار نه تنها ایجاد امنیت نمی‌کند، بلکه ایجاد ناامنی می‌کند و خود عامل ناامنی است. این در حالی است که اقتدار مطلوب اسلام و نظام اسلامی، اقتداری توأم با محبت، عدالت، مروت و صمیمیت نسبت به مردم است. ذات مقدس پروردگار نیز از این طرف رحمان رحیم است و از آن طرف صاحب عذاب الیم است؛ یعنی این دو در کنار هم مورد توجه قرار می‌گیرد. همین اقتدار است که سبب می‌شود تا نیروی انتظامی پس از برنامه‌ریزی دقیق، مستحکم، عقلانی و صحیح، به مخالفت برخی افراد یا فضاسازی‌های رسانه‌ای توجه ننموده بلکه با توکل بر خدا کار را پیش برد.

## قانون‌گرایی

قانون‌گرایی از جمله الزاماتی است که از طریق دو عرصه‌ی زیر نقش مؤثری را در تحقق امنیت انتظامی ایفاء می‌نماید: الف) یک عرصه در مواجهه‌ی با مردم: این عرصه به‌ویژه به‌واسطه انعکاس مستقیم و بلافاصله هرگونه تخلف، اشکال، ایراد، کج‌رفتاری و بدعملی کارکنان در میان مردم اهمیت می‌یابد؛ چراکه، نیروی انتظامی تنها سازمانی است که همیشه در مقابل چشم مردم حضور داشته و از آنجا که مظهر حاکمیت جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌رود، هرگونه اقدام و حرکت آن می‌تواند مایه‌ی افتخار و سربلندی نظام و یا بالعکس مایه‌ی سرشکستگی آن باشد. ب) یک عرصه‌ی دیگر در درون سازمان که طبعاً از اهمیت بیشتری برخوردار می‌باشد. در این عرصه آنچه اهمیت دارد، عبارت است از: صیانت سازمانی. بدین معنا، همانگونه که ممکن است افراد به لحاظ روحی و ذهنی دچار آسیب‌پذیری شوند، سازمان‌ها نیز در معرض رخنه‌ی فساد و آسیب قرار می‌گیرند که این امر مراقبت‌های لازم را از طریق اقدامات خردمندانه ضروری می‌سازد.

## مدیریت جهادی

از دیگر الزامات تحقق امنیت انتظامی، مدیریت جهادی به معنای حضور بی‌وقفه، به‌موقع، سریع، درست انجام دادن کارها و پیگیری دقیق‌تر و جامع‌تر آنها می‌باشد که به‌ویژه در سالیان اخیر مورد تأکید فراوان مقام معظم رهبری<sup>(مدظله‌العالی)</sup> بوده است.

## نتیجه‌گیری

نیروی انتظامی مهم‌ترین سازمان و مجموعه‌ای است که مأموریت تأمین امنیت را برعهده دارد. بر همین اساس است که در اندیشه فرماندهی معظم کل قوا<sup>(مدظله‌العالی)</sup> این سازمان از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار و به‌عنوان مظهر حاکمیت جمهوری اسلامی ایران مطرح شده است. از این رو، پژوهش حاضر با هدف بررسی الزامات تحقق امنیت انتظامی در اندیشه معظم له صورت‌بندی گردید.

برای نیل به این هدف، ضمن تعریف امنیت انتظامی به معنای هر قسم امنیتی که وظیفه‌ی تأمین آن برعهده نیروی انتظامی قرار دارد، با استفاده از روش «تحلیل مضمون» کلیه بیانات فاقد طبقه‌بندی فرماندهی معظم کل قوا<sup>(مدظله‌العالی)</sup> در دیدار با فرماندهان ناجا و دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی (امین) از فروردین‌ماه 1390 ه.ش تا مهرماه 1396 ه.ش مورد بررسی قرار گرفت.

براساس تجزیه و تحلیل و طبقه‌بندی که بر روی این بیانات انجام شد، 110 نکته کلیدی به دست آمد که از میان آنها، 67 مضمون پایه استخراج گردید که در 3 بُعد انگیزشی، دانشی و توانشی تقسیم‌بندی شدند و در محور آنها، مضمون فراگیر «امنیت‌سازی» قرار گرفت. بدین ترتیب، در بُعد انگیزشی، حفظ و تقویت ارزش‌های معنوی؛ در بُعد دانشی، نوآوری به‌ویژه در عرصه علمی؛ و در بُعد توانشی، همکاری و هم‌افزایی با مسئولین و مردم، اقتدار، قانون‌گرایی، و مدیریت جهادی از اهمیت برخوردار می‌باشند که رعایت این الزامات می‌تواند ضمن تصویرسازی مثبت از اقدامات ناجا در ذهن مردم، زمینه را برای تحقق امنیت انتظامی فراهم آورد.

شابان ذکر است برای سنجش روایی یا اعتبار پژوهش، از آزمون اعتبار محتوا بهره گرفته شد. بر این اساس، از قضاوت افراد خبره در زمینه تخصصی مورد نظر استفاده و

الگوی حاصل از این پژوهش در اختیار تعدادی از آنها قرار گرفت و نظرات آنها جهت اصلاح الگو و سایر مضامین مستخرج درباره سئوالات پژوهش مورد استفاده واقع شد.

برای سنجش پایایی داده‌ها نیز از روش هولستی بهره گرفته شد. بر این اساس، نخست، کُدگذاری با مطالعه سطر به سطر بیانات فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی) به صورت دستی صورت گرفت و بعد از اتمام آن، کُدگذاری رایانه‌ای با بهره‌گیری از نرم‌افزار MAXQDA انجام شد. آنگاه تعداد کدهای نگاشته شده در هر یک از این دو مرحله در قالب فرمول این روش هولستی جای‌گذاری گردید که با توجه رقم حاصل که برابر بود با 0/89، پایایی نتایج مقاله پیش‌رو مورد تأیید قرار گرفت.

## منابع

- ابراهیمی، شهروز (تابستان 1379). تحول مفهوم امنیت: از امنیت ملی تا امنیت جهانی. مجله سیاست دفاعی، شماره 31.
- افتخاری، اصغر (1391). امنیت. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- بیبی، ارل (1392). روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی: جلد نخست. ترجمه رضا فاضل. تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، چاپ نهم.
- بوزان، باری (1379). گفتگوی علمی: آشنایی با مکتب کپنهاک در حوزه مطالعات امنیتی. فصلنامه مطالعات راهبردی، سال سوم، شماره 3.
- بوزان، باری (1389). مردم، دولت‌ها و هراس. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- بوزان، باری و دیگران (1386). چارچوبی تازه برای تحلیل امنیت. ترجمه‌ی علیرضا طیب. تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- بیکر، تراز ال (1392). نحوه‌ی انجام تحقیقات اجتماعی. ترجمه هوشنگ ناییبی. تهران: نشر نی.
- تاجیک، محمدرضا (1377). مقدمه‌ای بر استراتژی‌های امنیت ملی ایران. تهران: فرهنگ گفتمان.
- تقدسی‌نیا، خسرو (1391). مرجع امنیت از دیدگاه مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی). قم: نشر ائمه (ع).
- جاویدی، مجتبی و زمانیان جهرمی، علی (1389). امنیت انتظامی از منظر فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی). تهران: معاونت تربیت و آموزش ناجا.
- خامنه‌ای، سیدعلی (1390/02/10). بیانات در دیدار وزیر کشور، فرماندهان و کارکنان نیروی انتظامی. هفته‌نامه امین جامعه، شماره 151.
- خامنه‌ای، سیدعلی (1390/06/29). بیانات در دانشگاه علوم انتظامی در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان. برگرفته از پایگاه اینترنتی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای به نشانی: <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=17308>.
- خامنه‌ای، سیدعلی (1391/01/27). دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی انتظامی با رهبر انقلاب. برگرفته از پایگاه اینترنتی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای به نشانی: <http://farsi.khamenei.ir/print-content?id=19420>.

- خامنه‌ای، سیدعلی (1393/12/18). انتصاب سردار سرتیپ اشتری به فرماندهی نیروی انتظامی. برگرفته از پایگاه اینترنتی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای به نشانی: <http://farsi.khamenei.ir/message-content?id=29114>
- خامنه‌ای، سیدعلی (1394/02/06). بیانات در دیدار فرماندهان نیروی انتظامی جمهوری اسلامی. برگرفته از پایگاه اینترنتی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای به نشانی: <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=29531>
- خامنه‌ای، سیدعلی (1395/02/19). دیدار فرماندهان نیروی انتظامی با رهبر انقلاب. برگرفته از پایگاه اینترنتی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای به نشانی: <http://farsi.khamenei.ir/news-content?id=33019>
- خامنه‌ای، سیدعلی (1396/06/26). بیانات در مراسم دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی. برگرفته از پایگاه اینترنتی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای به نشانی: <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=37687>
- خانی، علی عبدالله (1383). نظریه‌های امنیت: مقدمه‌ای بر طرح‌ریزی دکترین امنیت ملی (1). تهران: انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران.
- ساروخانی، باقر (1393). روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی؛ جلد دوم: بینش‌ها و فنون. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- عابدی جعفری، حسن؛ و دیگران (1390). تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی. فصلنامه اندیشه مدیریت راهبردی، سال پنجم، شماره 2.
- فلیک، اووه (1393). درآمدی بر تحقیق کیفی. ترجمه هادی جلیلی. تهران: نشر نی.
- وثوقی، سعید؛ مرادی‌فر، سعیده و صفری، عسگر (1393). تحلیل موضوع‌های امنیتی قفقاز جنوبی براساس نظریه‌ی امنیتی مکتب کپنهاک. مطالعات اوراسیای مرکزی، دوره 7، شماره 1.
- ویلیامز، پل‌دی (1390). درآمدی بر بررسی‌های امنیتی. ترجمه‌ی علیرضا طیب. تهران: انتشارات امیرکبیر.
- Guest, Gerg; Macqueen, Kathleen; & Namey, Emaily. (2012). Applied Thematic Analysis. U.S.A: SAGE Publications Inc.
- Redshaw, Nick & Redshaw, Bethan. (2016). Paper 2 - Psychology in Context(The Independent Learning Series). U.S.A: Advanced Success Ltd.
- Sappleton, natalie. (2013). Advancing Research Methods with New Technologies. U.S.A: Idea Group Inc(IGI).

